

מקורות לעיון במס' שבת: פרק ר"א דמילה

דף יד

מ. זילברמן

טבת תשע"ד

(קלג:) **מציצה**. תנן (קלג.) עושין כל צרכי מילה [בשבת] מזהלין ופורעין ומוצצין וכו', ע"כ. ואיתא בגמ' אמר רב פפא האי אומנא דלא מייץ סכנה הוא ועברינן ליה פשיטא מדקא מחללי עליה שבתא סכנה הוא מהו דתימא האי דם מיפקד פקיד קמ"ל חבורי מיחבר, ע"כ. ובפשטות משמע ממסקנת הגמ' דמציצה הויא משום סכנה ולא חלק מעצם מצות מילה וזוהי הטעם דדוחה את השבת, דאחרת הו"ל לגמ' למימר דדוחה את השבת משום דהויא חלק מעצם המילה דומיא דפריעה. וכן כתב להלכה העה"ש (או"ח סי' של"א ס"ב) דלכן אחר הפריעה חשיב סילק ידו כך שאין חוזר על הציצין שאין מעכבין את המילה, דמציצה אינה אלא משום סכנה. וכן כתב הקצות השלחן (סי' שפ"ב סק"ב) דאף דראוי לאב היודע למול את בנו למולו בעצמו ולא ע"י שליח דמצוה בו יותר מבשלוחו, המציצה יכול ליעשות לכתחילה ע"י אחר היות ואינה אלא לרפואה.

וכן כתב החת"ס (בתשובה הנדפס בספר כוכב יעקב והובא בספר הברית עמ' רט"ז), "ועוד אני אומר אפי' הי' מפורש בש"ס מוצץ בפיו מ"מ כיון שאין זה מהכשר מילה אלא משום סכנה והמל ופרע ולא מצץ כבר גמר מצותו והתינוק מותר בתרומה ואביו עושה פסח אלא שהוא בסכנה עד שיעשה פעולה להוציא דם ממקומות רחוקים". ועי' בחידושי חת"ס (שבת קו. ד"ה עוד) שהוקשה לו למה לא עושין מילה בשבת סמוך לסוף היום בכדי שיעשו מציצה בלילה או בין השמשות למעט בחילול שבת. ותירץ דע"כ אף משום זריזון מקדימין למצוות מחללין שבת. ומוכח דס"ל דניתן לעשות מציצה בלילה. [ועי' בשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' קנ"ב) מה שהביא בשם רבו החת"ס להתיר מציצה בספוג ואיך שניסה להתאים פסק זה עם עמדת החת"ס שלא לסמוך על נסיון הרופאים וכתב שפסק זה הי' רק הוראת שעה עקב מעשה שהי'. ובשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' קל"א) כתב שראה בלונדון כת"י של החת"ס והי' כתב בצידו מאחד מתלמידי הכת"ס דאסור לפרסמו כי הי' רק להוראת שעה.]

וע"ע מה שהביא בספר הברית שם משו"ת אמרי אש (ח"א סי' י"ח) דאף להרמ"א דמותר למוהל א' למול ומוהל ב' לפרוע בשבת אסור למוהל שלישי למצוץ דרק מותר אצל הפורע דכבר הותר שבת אצלו. ולאידך גיסא אבל מאותו הטעם כתב השו"מ (תנינא ח"ד סי' ז') דכיון דמציצה אינה אלא משום סכנה מותר בשבת ע"י כל אדם, דמי שיכול למצוץ מפני פקוח נפש ימצוץ, כמו שמי שיודע לשים האסלפנית יכול להשים אך בחי' הר"ן (קלג: ד"ה אלא) שנסתפק השב, דכתב, "מסתברא דכל זמן שהוא מתעסק בצרכי מילה כגון חתיכתה ופריעתה ומציצתה לא מקרי פירש דכולהו צורך מילה נינהו אבל אם סילק ידיו אחר מיכן היינו פירש אע"פ שעדיין יש לו ליתן אסלפנית וכמון וחלוק דהני צרכי רפואה נינהו. ואפי' במציצה עצמה יש לעיין דכל שפרע הרי סיים צרכי מילה ודילמא המציצה מיקריא רפואה ולא צורך מילה היא וצ"ע". ועי' ברמב"ם (פ"ב מילה ה"ו) שכתב, "עושין כל צרכי מילה בשבת מלין ופורעין ומוצצין וחוזר על ציצין המעכבין אע"פ שפירש ועל ציצין שאין מעכבין כל זמן שלא פירש". ובמפתח של רמב"ם פרנקל ציין לדברי השד"ח

(קונטרס המציצה סי' ב' סק"י) שכתב דמדכתב הרמב"ם דין ציצין אע"פ שפירש לאחר מציצה משמע דקודם מציצה לא חשיב כפירש, דהויא חלק ממצות מילה.

בשו"ת יהודה יעלה (ח"א יו"ד סי' רנ"ח) הניח דמציצה הויא הלכה למשה מסיני מלבד טעם הסכנה. ע"ש שהביא כמה ראיות ונ"מ לזה. ובשו"ת האלף לך שלמה (יו"ד סי' רס"ב) הביא בשם התיקוני זוהר דמילה ופריעה ומציצה הויא ג' ובצירוף עם י"ג בריתות הויא ט"ז כנגד הפיות של חרב הקב"ה. ועי' דברים מחודשים בשו"ת אבני נזר (יו"ד סי' של"ח).

(קלז). זמן מילה. כתב ההג"מ (פ"א מילה ה"ה) שאם נמול בלילה צריך עוד הטפת דם ברית. ובב"י (ריש סי' רס"ב) כתב שהפוסקים שלא הזכירו דין זה סברי שא"צ הטד"ב. ושכן נראה דעת הרא"ש (סי' ה') שכתב שקטן שנימול תוך ח' א"צ לחזור ולהטיף ד"ב. והוסיף הב"י דכן נראה משו"ת הרשב"א שהביא ריש סי' רס"ד שכתב דאם נימול תוך ח' אין זו מילה אלא חתיכת בשר בעלמא ... ואם לא גמרו את המילה כגון שנשארו ציצין המעכבין בו שלא פרעו יחזרו לאחור שיתרפא ויטלו ציצין. ובכוונתו עי' ט"ז (סי' רס"ד סק"ד) שהסביר דדוקא אם יש ציצין יש לחזור הא אין ציצין א"צ לחזור לכלום אפי' להטפת דם ברית. אך בש"ך (שם סק"ו) כתב בכוונת הרשב"א דאם לא נשארו ציצין צריך הטד"ב.

ואף דהמחבר השוה נמול תוך ח' לנמול בלילה, פסק הרמ"א (סי' רס"ב ס"א), "עבר ומל בלילה צריך לחזור ולהטיף ממנו ד"ב מלו תוך ח' וביום יצא". ובשאג"א (סי' נ"ב) חולק על הרמ"א וסובר דגם בנמול תוך ח' וגם בנמול בלילה אין לו תקנה וא"צ הטד"ב כי לא יועיל כלום דהוי מעות שאינו יכול לתקון. [וסיוע לדבריו בדברי ח' הר"ן (קלז). שכתב, "שאם נקדימנה ליכא מצוה כלל וכלל". וע"ע במנ"ח (מצוה ב' אות כ"ב ודלא כמל"מ (פ"י מלכים ה"ז)]. ולדינא הט"ז (סק"ב) והש"ך (סק"ב) כתבו להצריך הטד"ב בשניהם.

ובהסבר דברי הרמ"א עי' בחזון יחזקאל על התוספתא (טז, ז) שהביא בשם הגר"ח דבמילה יש מצוה להסיר ערלתו (ימול בשר ערלתו) ומצות הטד"ב (ואתה את בריתי תשמור). ומכיון שכל שאינו דוחה שבת אינו נמול לח' ואין הטד"ב דוחה שבת כך אין הטד"ב צריכה להיות דוקא ביום ח'. וא"כ לפי הרמ"א אם נמול תוך ח' ביום הרי לא קיים מצות הסרת ערלה אבל שפיר קיים הטד"ב וא"צ לחזור על זה. אבל אם נמול בלילה אף הטד"ב לא קיים. וע"ע בשו"ת בית הלוי (ח"ב בי' מ"ז אות ב') דמלבד מעשה המילה יש מצוה שיהא נמול, ובכן אם נמול תוך ח' מיקרי שפיר שנמול כמצוותו כשיגיע יום ח' משא"כ בנמול בלילה דנעשה בפסול.